ופלוני ופלוני עדיו: **גמ'** ת"ר איזהו קיומו [א]במותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו [ב]ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה [ג]נקרע פסול נתקרע כשר [ד]נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ה"ד נקרע ה"ד נתקרע אמר רב יהודה [ה]נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד היכי דמי קרע של בית דין א"ר יהודה [ו]מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר [ז]שתי וערב הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי א"ל ליחזי מר שטרי' ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתנים חד נקיטינן חד בידן אמר להו מאי אעביד לכו דאמר א)רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא טריף והדר טריף הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא תנו רבנן [ח]הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד"א בשטרי הלואה [ט]אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו

רבן

גמ' הוציא. שטר מחוק לפנינו שהיה כתוב ביום פלוני: **ופלוני ופלוני.** היו עדים שחתומים בו: ומפרש גמרא **אם כתוב בו הוזקקנו כו'.** שעמדו אלו בית דין המקיימין וחקרו עדים החתומים בו להעיד על חתימתן ונמצאו דבריהם מכוונין: **גובה.** מזמן ראשון הכתוב בשטר ואין צריך ראיה אחרת ואם לאו צריך להביא ראיה אחרת על הזמן ועל סכום המעות ועל כל מה שהיה כתוב בשטר: **נקרע.** על ידי אדם: **נתקרע.** מעצמו: **ערבאי.** ישמעאלים: **וקאנסי לארעתא דאינשי.** ומתוך שהיו בעלי זרוע כופין בעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער: **ליחזי מר שטרא.** מה כתוב בו קודם שיאנסו ממנו וכתוב לנו אחר תחתיו שאם יאנס אחד ישאר לנו שני ולזמן מרובה אם תהיה ידינו תקיפה נערער על שדותינו ונקחם מיד הלוקחים אותם מיד הערביים: **דאמר רב ספרא.** לקמן בשמעתין: **דלמא טריף והדר טריף.** זה הלוקח שקנה שדה באחריות זמנין דטריף ליה מיניה בעל חוב דמוכר ואתי איהו וטריף מלקוחות ומחזיר להם אחד מן השטרות כדי לגבות בו מן המוכר והדר טריף מלקוחות אחריני על ידי השטר השני ואומר עתה טרפו ממני ואחזור ואטרוף מלקוחות והרי שטר מכירתי עדיין הוא בידי: **קא טרדי ליה.** מפצירין בו: **אמר ליה לספריה זיל כתוב להו.** שטר ומחוק אותו ואחר כך כתוב על המחק והעדים יחתמו על הנייר ואלו לא יתנו לב שהוא פסול ואיפטר מהם: **אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי כו'.** (א) לי נראה דרב אחא בר מניומי הוה סלקא דעתיה דהכי אמר אביי לספריה דנכתוב להו שטרא מעליא והדר נמחקיה והדר נכתביה על המחק ונחתמו סהדי על הנייר והכי קשיא ליה ודלמא לא מחקי ליה שפיר משום דבעי למיכתב עליה והוי רושם ראשון ניכר ואזלי ומחקי ליה להאי כתבא בתרא ומוקי ליה אקמא והוה ליה רושם ראשון ניכר וכשר וראשון לא על המחק נכתב והוה ליה כנטשטש דאמרן לעיל רישומו ניכר כשר: **אמר ליה מי סברת שטרא מעליא קאמינא.** דנכתוב ונמחקיה: **אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא.** דברים בטלים אמרתי לכתוב ולמחוק: **אבד שטר חובי.** וכתבו לי אחר תחתיו ככל הכתוב בראשון וכגון שאין לו עדים שאבד ממנו: **כתבנו ונתננו לו.** דליכא למימר שמא כתב ללוות ולא לוה: **בשטרי הלואה.** אפילו אם באו לכתוב חוץ מאחריות שבו אין כותבין דאתו למיטרף ביה מבני חרי ושמא לא אבד הראשון אי נמי דלמא חזר ומלאו וטריף והדר טריף: **אבל בשטרי מקח וממכר.** אם אמרו עדים כתבנו ונתננו לו כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו מאחר שאמת הדבר שזה הקרקע קנוי לו והוא ירא פן ישתקע הדבר ויערערו עליו שלא כדין כותבין לו שטר מקח בלא אחריות כדמפרש לקמן (דף קסט:) שטרא דנן דכתבנוהי דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי כו':

רבן

ופלוני ופלוני עדיו. החתומים בשטר כך פירש רשב"ס ונראה לר"י (ב) שמזכיר (הוא הדין) נמי העדים שהעידו שראו אותו השטר [א] שאם ירצה הלוה היום או למחר לפסלן שיוכל לפסלן ותימה אם צריך לכתבן (ג) שאין הגמרא מזכירן וצריך עיון בתיקון שטרות: **אבל** בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו. וכותבין מזמן ראשון דאי מזמנא דהאידנא שמא חזר ומכרה למוכר ויוציא אח"כ שטר עליה ויאמר האידנא הוא (ד) דזבינתה מינך והדר טריף שלא כדין ורשב"ג אומר אין כותבין אפי' בשטרי מקח וממכר פי' דשמא אחר שקנאה החזיר שטרו למוכר וחזר המכר [ב] והשתא אי לא עבדינן ליה שטרא להאי מהימן מוכר לומר הוא החזיר לי השטר וחזר המכר שהרי אין לזה שטר [ג] אבל אם עושין לזה שטר איך יוכל לומר שלי היא כשיוציא שטר שלו הלא הלוקח תופס השטר שהוא שלו [ד] ויאמר למוכר שטר שבידך לא החזרתיו לך [ה] אלא כשמכרת לי הקרקע כתבת לי כמה שטרות דכותבין שטר למוכר (ה) והאחד בידך עדיין וחכמים אומרים מתנתו קיימת וא"כ גבי מקח וממכר ליכא למיחש למידי אפי' אין שטר לזה הלוקח שלא נכתב שום שטר לא יוכל המוכר ליטול קרקע שאפילו החזיר לו שטרו אינו שלו דהא לא חזרה מתנתו [ו] ואפילו יש לו ראיה שנתנו לו שכתב לו שטר שיקנה אותה ואותיות נקנות במסירה ובשטר לכולי עלמא אי יש לו שטר מכירה שמכרה לו השתא נמי ליכא למיחש למידי שאם כן לא יכול זה להזיקו כלום ואפילו יש לו שטר שנכתב לו מחדש שהרי כתוב מאותו הזמן [ז] ותימה קצת אם לא כתב לו שטר מכירה אלא קנה לך איהו וכל שעבודיה למה אין לחוש שמא יפסידנו הלוקח על ידי שטר (ו) שכתב לו מזמן ראשון שאע"פ ששני השטרות יהיה כתוב בהן יום אחד מ"מ לא יהיה מוחזק בה המוכר יותר מן הלוקח מאחר שיהיה גם ללוקח שטר ושמא הוא החזירו למוכר באותו יום עצמו שהקנה לו השטר מכר שאז אין ג)(כותבין זמן ואומר שאחר כך) חזר ומכרה לו באותו היום עצמו ואומר ר"י דכולי האי לא חיישינן [ח] וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו ותימה לרשב"ג למאן דאמר לקמן (דף קעג.) צריך להביא ראיה נהי דנקנות במסירה מ"מ צריך המוכר להביא ראיה שהוחזר לו השטר אפילו הוא בידו ואור"י דהכא אין צריך לכולי עלמא דלנפילה לא חיישינן ולפקדון נמי לא חיישינן הכא שירא הוא להפקיד שטרו למוכר דלמא כבש ליה ויביא עדים שהשדה היתה שלו עד עתה [ט] תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול להזיק ללוקח דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלש שנים או ארבע שיפסיד הלוקח את שטרו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראיה למאן דאמר אין צריך להביא ראיה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת אז הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דאיכא למימר שכיון שהחזיק שלש שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלש שנים ד) ותימה לרבן שמעון בן גמליאל שמכל מקום יכול המוכר לעשות שני שטרות כגון ראובן דכתב ב' שטרות שמכר שדה לשמעון ויתן האחד לשמעון ואחד ללוי ויעשה קנוניא בינו ובין לוי ויוציא לוי אותו השטר לאחר ג' שנים שהפסיד שמעון שטרו ויטעון כי שמעון מסרו לו ונתן לו השדה ולא יצטרך הוא להביא ראיה למ"ד אין צריך להביא ראיה וי"ל דכי האי גוונא צריך להביא וכה"ג אמרינן לקמן (דף קעג.) דאחין הואיל ה) ושמעי להדדי צריך להביא ראיה ואפי' אמרי' בעלמא א"צ ובענין אחר יש לפרש ולא תקשה לרשב"ג (ז) ו)[ולא תצטרך] לכל זה רשב"ג אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין כדמפרש לקמן שיש לחוש שמא החזיר הלוקח למוכר וחזר המכר ואם לא נכתב שטר שני ללוקח יוציא המוכר הקרקע מיד הלוקח על ידי השטר שהחזיר לו אבל אם נכתוב לו שטר שני ללוקח אפילו יוציא המוכר על הלוקח השטר שהחזיר לו לא יועיל כלום שיאמר הלוקח שני שטרות היו לי ולא החזרתי לו אלא אחד וכיון שהאחד עדיין בידו לא חזר המכר ז) והשתא אין להקשות אפי' כשיש שטר ביד המוכר מה יש לו להועיל והלא הלוקח יכול לומר לו קודם שמכרת לי השדה כתבת שנים או שלשה שטרות וכתבו לך כאשר חפצת כי כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ומה שאין שטר בידי לפי שאבד ממני הא לא קשה מידי דודאי אין מועיל למוכר אלא אם כן יש עדים שזה השטר שבידו הוא אותו שנתנו ללוקח ועתה חזר לידו אי נמי יבררו עדים שהחזיר לו הלוקח את

השטר

עין משפט
נר מצוה

עט א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מא ס"א:

פ ג מיי' שם הל' יד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' נב סעיף א:

פא ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

פב ה ו ז מיי' שם טוש"ע שם ס"א:

פג ח מיי' שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' מא סעיף ג:

פד ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע שם בהג"ה וסי' רלט סעיף א:

* * *

רבינו גרשום

פלוני נמחק שטרו שנכתב ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו. שראו שם כתוב בו כך או אם הכירו השטר לפני ב"ד שיראוהו קודם שימחק כולו וראו ב"ד מה שכתוב בו וראו נמי חתימת העדים יכתבו לו איש פלוני וכו' ופלוני ופלוני עדיו שהיו חתומין בו: אנו ב"ד פלוני ופלוני ופלוני שצריכין להיות שלשה: הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו שנכתב ביום פלוני כלומר באותו זמן: ואם כתוב בו. באותו קיום: הוזקקנו לעדותן של עדים. שראו מה שהיה בכתב: ונמצאת עדותן מכוונת. שאמרו שהיו מכירין אף חתימת ידי העדים: גובה בעל השטר. ואין צריך להביא שום ראיה עוד: ואם לאו. שלא כתבו הוזקקנו יכול הנתבע לומר שטר מזויף מחוק הראה לעדים או לב"ד הלכך צריך עדים שיקיימו כתיבת העדים לעדות: ואם לאו. שלא נמצא מכוון שלא העידו אלא על כתיבת השטר בלבד ולא העידו שהכירו חתימת העדים צריך להביא ראיה קודם שיתבע עדים שהכירו חתימת ידי עדים שהיה על השטר שהשטר ישר הוא: נקרע. בכוונה כדמפרש לקמן: פסול. דמשמע שאחרים קרעוהו שמצאו בו דופי או פרוע היה: נתקרע. מעצמו: ומקום התורף. כתיבת הממון להכי קרי טורף שבו טורף לקוחות: הנהו ערבאי. ישמעאלים שהיו מסייעין למלך כשהיה הולך למלחמה והיו רגילין לעכב עמו במלכותו זמן גדול ושוב חוזרין למקומן ובאו עמו לפומבדיתא ונתן להם רשות לאנס קרקעות של בני אדם שסביב העיר שיתפרנסו מהן כל ימות שהן שם: אתו מרוותייהו. בעלי הקרקע: לקמיה דאביי. ואמרו ליחזי מר שטרי' שיש לנו על אותן שדות שתופשים הערביים שהן שלנו שאנו קנאום מן בעליהן ולא הספקנו להחזיק בהן ג' שנים עד שנטלום הערביים וכשילכו להן נחזיק בשדותינו השתא לכתוב לנו מר לכל חד מיננא שטר אוחרן עליה דארעא דאי מתניס או מתביד שטרא דאית לן כדאמר התם עד תלת שנין מזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר וכי מתביד נקטינן מיהא חד שטר בידן: דלמא טריף. בשטר זה לקוחות ותו לאחר זמן מפיק שטר אוחרן והדר טרפי לקוחות אחריני: הוו קא טרדי ליה. היו מפצירין עליו שיכתוב להם: כתוב להם כי האי שטרא הוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול. לטרוף ממנו לקוחות אבל לכך יועיל להם שכל זמן שזה שטר בידם אין יכול המוכר לכפור שלא מכר: ודלמא. אע"ג דכתב על המחק ועדיו על הנייר מחק נמי לעדי קיום עד שיהא רשומו ניכר והוה ליה אידי ואידי על המחק: ותניא נמחק או ניטשטש אם רשומן ניכר כשר. ואתו למיטרף נמי זימנא אחרינא: אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא. כלומר חצי התיבות של כל השטר כותב כגון ז"ב ע"ד וכן כולו הואיל ויש בו בשטר תרי ריעותא חדא דהתיבות אינן שלמות ועוד דהוא על המחק פסול ולא מצי למטרף ביה: ת"ר וכו' ונתננו לו. שטר שאבד: אין כותבין ונותנין לו את השטר אחר. דלמא מכזב ולא נאבד ואיערומי מיערם ובעי טריף והדר טריף: במה דברים אמורים. דאין כותבין: בשטרי הלואה. כגון בעל חוב שלוה והיו קרקעותיו משועבדין למלוה ואי כתבי למלוה שטרא אחרינא טריף והדר טריף לקוחות וכל שטרי הלואה אע"פ שאין כתוב בו אחריות הרי הוא כמו שכתוב בו דכל לוה חייב באחריות החוב: אבל שטרי מקח וממכר. שמכר לו שדהו ואמר נאבד שטרא של מכירה: כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו. דלא כתבי בהאי שני אחריות דכיון דלית ביה אחריות לא מצי טריף ביה לקוחות ואי אמרת אם כן מה מועיל לו כיון דלא מצי למטרף ביה להכי אהני ליה דכי נקיט האי שטרא לא מצי למטען מוכר הא ארעא לא מכרתיה מעולם לך דהאי שטרא מוכיח דזבנה לו אבל לגבות לא מהני הואיל דאין בו אחריות אבל בשטר

מסורת הש"ס

א) [לקמן דף קסט.], ב) רש"א מ"ז, ג) ס"א כתוב בו זמן ואח"כ. רש"א, ד) ג"א ועוד תימה. רש"א, ה) ס"א דשמעי מהדדי. רש"ל, ו) גי' רש"ל, ז) ג"א ואת אפי'. רש"א.

* * *

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר ליה וכו' לאביי כו' נראה לי דרב אחא בר מניומי הוה סלקא אדעתיה דהכי וכו' והכי קא קשיא וכו' וכשר דראשון לא: (ב) תום' ד"ה ופלוני וכו' שמזכירין נמי העדים וכו' השטר שנמחק שאם ירצה: (ג) בא"ד לכתבן מאחר שאין הגמרא: (ד) ד"ה אבל וכו' ויאמר האידנא הוא דהדרי' וזבינתה מינך וטריף שלא כדין כצ"ל: (ה) בא"ד דכותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו והאחד בידך וכו' דאפי' אין שטר לזה הלוקח שלא נכתב לו שום וכו' ליטול הקרקע: (ו) בא"ד שטר שנכתב לו מזמן ראשון: (ז) בא"ד ולא תקשה לרשב"ג מכל זה:

* * *

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם

כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. דבר המכחיש את הראשון, דכתיב (ויקרא ה) אם לא יגיד, אהגדה קמייתא קפיד קרא (סנהדרין מד:) דגבי עדות הלא הגדה כתיבה אם לא יגיד וגו' (כתובות יח:). **מדת סדום.** שלי שלי (ערובין מט.) לא היו עושין טובה (כתובות קב:) זה נהנה וזה לא חסר (לעיל יב:) אין מהנה לחבירו אע"פ שאין חסר בכך כלום (לעיל נט.). **כי אריא ארבא.** כאריה אורב (ב"מ קא.). **והשליש את שטרו.** הפקידו ביד נאמן, לפי שירא הלוה שיחזור ויתבענו כל החוב, ואמר לו. לוה לשליש, אם אין אני נותן לו את המותר מכאן עד יום פלוני, תן לו שטרו. ויחזור ויתבע הכל (ב"מ קיז: ובנדרים כז:) **ויחזור ויגבה כל** מה שכתוב בו כתחילה (נדרים שם). **ולא נתן.** ולא פרע (שם). **ר' יוסי אומר יתן.** השליש השטר למלוה ואע"ג דאסמכתא היא, דסבור היה לפרוע באותו הזמן, קנה המלוה את השטר (שם). **אסמכתא.** הבטחת גוזמא שאם מבטיח את חבירו לסמוך עליו שאם לא יקיים תנאו יתן כך וכך (ב"מ מח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שהוא יכול לנצח ופעמים שמנצחין אותו (סנהדרין כד:).

* * *

מוסף תוספות

א. [ו]פלוני ופלוני עדיו פירושו העדים שראוהו קיים והעדים החתומים בו. ריטב"א. ב. וקסבר דא"צ להביא ראיה על המסירה וכדאמר רבא לקמן (קעג.) דלמ"ד אותיות נקנות במסירה א"צ להביא ראיה על המסירה. רשב"א. ג. וכ"ת... אפי' כשמסר לו את השטר ואין בידו שטר אחר יכול לטעון עליו... ולומר הרי יש לי עדים שמכרתו לי ואותו שטר שבידך אתה הכתבתו מדעתך, ליתא, דכל שאין בידו שטר רגלים לדבר ואין שומעין לו. חידושי הר"ן, ועיין בדברי התוס' בהמשך. והשתא אין להקשות וכו'. ד. [ו]יטעון לו חזרתי ולקחתיו ממך והחזרת לי את השטר. ריטב"א. ה. שהרי השטר בידי. רמב"ן. ו. [ד]רבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה אלא בכתיבה ומסירה וצריך להביא ראיה על הכתיבה. ריטב"א. ז. ונמצא שטר שני זה שבידו לא מעלה ולא מוריד. חידושי הר"ן. ח. [ד]כשאין שום שטר בידו של זה הא ודאי נזהר בו מנפילה. ריטב"א. ט. ובודאי מסר לו, ואותיות נקנות במסירה. ריטב"א.

רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחברו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו קיימת אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא (א) א"ר ספרא [א] לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא אזיל בעל חוב טריף ליה להאי ואזיל האי ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבעל חוב שוף לי דאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק אחרינא והדר אזיל טריף לקוחות אחריני וכיון דקרעניה לשטרא דמלוה במאי הדר טריף לה וכי תימא דלא קרעניה והא אמר רב נחמן [ב] כל טירפא דלא כתיב ביה קרעניה לשטרא דמלוה לאו טירפא הוא [ג] וכל אדרכתא דלא כתיב בה קרעניה לטירפא לאו אדרכתא הוא [ד] וכל שומא דלא כתיב ביה קרעניה לאדרכתא לאו שומא היא לא צריכא דקאתי מכח אבהתיה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולמה ליה למימר ליה לבעל חוב שוף לי בהאי ארעא ואיקום בה תיפוק ליה דכיון דנקיט תרי שטרי טריף והדר טריף אם כן נפישי עליה בעלי דינין ולכתוב להאי שטרא מעליא ולכתוב תברא למוכר כל שטרי דיפקון על ארעא דא פסולין לבר מן דיפוק בזמנא דא אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה קמיה דרב אשי זאת אומרת (ב) אין כותבין שובר

אמר

רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בשטרי מקח וממכר אין כותבין. דס"ל אותיות נקנות במסירה כדלקמן [ע"ב] גבי מתנה דחיישינן דלמא לאחר שכתבו ונתנו לו שטר המכירה החזיר לו לוקח זה למוכר את השטר וחזר לו מקחו כדאמרינן גבי מתנה: **חזרה מתנתו.** כדמפרש לקמיה [ע"ב] טעמא: **מתנתו קיימת.** אלא אם כן חזר ומכרה או נתנה לו בקנין גמור או בשטר חדש כדין לוקח ומוכר: **אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא.** אין כותבין לו אחריות: **אמר רב ספרא לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת.** שאם יכתוב לו שטר אחר חיישינן דלמא אתי בעל חוב וטריף ליה להאי שדה דאמר הקונה אותה כי אבד שטרי שהיה לי על שדה זו וכתבו לו שטר אחר עליה וכיון דנטרפה מידו אזיל בהאי שטרא דכתבו ליה וטריף ללקוחות שקנו אחר שקנה הוא ויעשה קנוניא עם הבעל חוב שטרפה ממנו: **ואמר ליה שוף לי דאיקום בארעא.** כלומר אל תערער עלי עתה כלום. פי' שוף בשופי כדגרסינן (כתובות דף כ.) והוא שאכלום בעליהם שלש שנים ובשופי. כך אמר ליה שוף לי דאיקום בארעא ארבע או חמש שנים עד דיתיישן הדבר והדר תא ותערער עלי זימנא אחריתי ועביד הכי ובתר זמן מערער עליה וטריף לה מיניה והדר אזל הקונה שאמר אבד שטרי וכתבו לו אחר ומפיק ליה לההוא שטרא [קמא] (ג) דכתבו ליה על שדה זו ואזיל וטריף ללקוחות: ומקשינן עלה **וכיון דקרענוה לשטרא.** דבעל חוב בזימנא קמייתא דטריף במאי קטריף כי אתי השתא וטריף: **והאמר רב נחמן כו'.** כך הוא הסדר מלוה בא לב"ד וצועק על הלוה שיפרע לו חובו ומזמנין ליה ללוה בדינא כדאמרי' (ד) ואי לא אתי משמתינן ליה וכותבין שטר טירפא למלוה שילך ויפשפש אחר קרקעותיו של לוה וכל מקום שימצא מנכסיו או מלקוחות שקנו ממנו אחרי כן יראה שטרו לב"ד של אותה העיר וימסרו לו קרקעותיו למלוה ויכתבו לו שטר אדרכתא שיהא שליט ודורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהן כדמפרש בהגוזל בתרא (ה) ושטר הטירפא יקרעו פן יחזור ויטרוף בב"ד אחר וישומו הנכסים כדין שומת בית דין כדמפרש בב"ק וכפי השומא יקחם בחובו ויכתבו לו ב"ד שטר שומת הנכסים לדעת בכמה קבלם ומשום דשומא הדרא לעולם כשיהא לו מעות ללוה כדאמרי' [בב"מ] (דף טז: ודף לה.) וכשיתנו לו בית דין שטר השומא יקרעו האדרכתא פן יחזור ויטרוף בה פעם שניה שלא כדין: ומשני **לא צריכא דאתי מכח אבהתיה.** לכך אין כותבין שני שטרות דחיישינן דלמא לאו מכח ההלואה יבא ויטרוף אלא יבא ויערער כי זו השדה גזלה מאבותיו זה שמכרה לך והביא עדים כי זו שדה אבותיו והמוכר שמכרה גזלה מאבותיו והוציאוה מידו והעמידוה ביד המערער וכתבו ללוקח שנטרפה מידו וכי יש לו רשות לטרוף הלקוחות שקנו קרקע מן המוכר שמכר לו שדה זו הגזולה והלך ועשה קנוניא הלוקח עם הנגזל שלקח השדה מידו ואמר ליה שוף לי ועשה כן ואחר ד' וה' שנים עוד בא הנגזל והביא עדים כי שדה זו גזלה המוכר הזה ומכרה לזה וטורפה מידו וחוזר הלוקח הזה בשטר (י) (השני שכתבו לו בעת שאמר אבד שטרי) וטורף בו פעם אחרת לפיכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: **אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא.** אמאי תלינן טעמא משום דא"ל שוף לי וכו' בלא טענה זו נמי כיון דנקיט שני שטרות ביום אחד יכול לטרוף ולחזור ולטרוף ולכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: ומשני **א"כ נפישי עליה.** מריבות ומחלוקות של בעלי דינין בבת אחת ויתנו לב על גניבתו: **ונכתוב ליה שטרא מעליא כו'.** אמתניתא פריך אמאי קתני חוץ מאחריות שבו משום פסידא דמוכר והלא יכולין אנו לעשות תקנה שיכתוב לזה שאמר אבד שטרי שטר מעליא ובאחריות דליכא למימר הדין עמו דודאי אבד שטרו ונכתוב ליה לאידך למוכר שובר שיוכיח שנפסד השטר הראשון שביד הלוקח ולא יבא לגבות בו עוד דהשתא ליכא למיחש דלמא טריף והדר טריף שהרי כשיוציא הלוקח שטרו הראשון שאבד כדבריו יוציא המוכר את השובר שכתוב בו כל שטרי דיפקון כו' כל שטרי מכירה דיפקון על ארעא דא יהו בטלין: **לבר מדיפקון.** כלומר חוץ מזה השטר שכתבתי לו בזמן פלוני תחת הראשון שאמר לי שאבד ממנו: **זאת אומרת כו'.** מחלוקת תנאים הוא במתניתין בפירקין [קע:] בשטרי הלואות דאיכא למאן דאמר אין כותבין שלא יהא צריך לשמור שוברו מן העכברים ומלוה שאבד שטרו הפסיד חובו וה"ה לשטרי מקח אם אבד הלוקח שטרו לא נכתוב ליה שטרא מעליא על סמך השובר שביד המוכר שהרי לא יכתבו שובר דנמצא מוכר צריך לשמור שוברו מן העכברים:

אמר

השטר כדי שיחזור המכר ורבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל סבירא להו אין אותיות נקנות (א) כדמפרש לקמן וצריך לכתוב קני לך האי שטרא וכל שעבודיה וכיון שכותבין שמקנה לו מה שכתוב בשטר אין לחוש אם השטר השני ביד הלוקח שאפילו יש בידו אלף שטרי מכר קנה המוכר בחזרת השטר כיון שכתב לו הלוקח שחזר ומקנה לו (הגה"ה. וקשה לפי פי' (ז) [ענין בתרא זה] אמאי לא נעשה לו שטר שני שנכתב לו פלוני בן פלוני אמר לנו אבד שטרי שכתבתם ושחתמתם ועתה כתבו אחר לראיה שלא יוכל המוכר לכפור המכר כשלא אמלא עדי מסירה וזה השטר לא יזיק כלום למוכר שכיון שכותבין בשטר השני שמחמת שאבד הראשון כתבו השני לא יזיק למוכר כלום (ב) כשיוציא השטר שחזר לידו או יביא עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר כדי שיחזור המכר לא יכול לומר שני שטרות היו לי וכל זמן שהאחד בידי לא חזר המכר שהרי מוכיח מתוך השטר השני שלא כתב לו המוכר אלא העדים עשאוהו אחר שהחזיר הראשון למוכר ושיקר להם לומר שנאבד וי"ל דחיישינן לב"ד טועין שכשיוציא הלוקח השטר שכתוב בו שעשאוהו העדים לפי שאמר (ג) (ח) [שנאבד] השטר הראשון שכתבנו וחתמנו ונתננו לו יטעו ב"ד לומר אם לא שחקרו עדים שאבד הראשון לא כתבו לו שני שאפילו לרבנן דאמרי לעיל בשלהי יש נוחלין (דף קלח:) דדי דינא בתר עדים דייקי הכא איכא למימר דמודו דכיון שהעדים מעידים על תחלת שטר המכר בעדות ברורה וגם עתה באים לגמור הדבר לפי שאמר שנאבד השטר הראשון לא היו כותבין לו אלא דבר ברור. עכ"ה) וקצת קשה לפי (ט) [ענין בתרא] זה הא משמע ממילתיה דרשב"ג דחייש שמא חוזר המכר אבל לאיניש דעלמא שמא נתן לו הלוקח השטר כדי לקנות השדה לא חייש מדקאמר וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחבירו כו' עד חזרה מתנתו וי"ל דלאיניש דעלמא אם נתן לו הלוקח שטר מכר שלו כדי לקנות השדה קנה במסירה אע"פ שיש עדיין שטר שני בידו ולכן לא יועיל להזיק לאיניש דעלמא שטר השני שהרי לא יכול לחזור מאחר שמסר לו (י) שטר אחר ודוקא למוכר לא תועיל חזרת השטר אחר כיון שבשטר שני הנשאר ביד הלוקח כתובה חובת המוכר: **לכתוב** לאידך כל שטרי דליפקון בזמנא דא כו'. וא"ת והא מיירי שאין המוכר לפנינו כדפרישית לעיל על מילתא דרשב"ג וי"ל (כ) (דרשב"ג וודאי בשאינו לפנינו) אבל הכא כי פריך על האי דקאמר חוץ מאחריות שבו (ל) [היינו] שבשום ענין אין כותבין (ל) [אחריות] אפי' הוא לפנינו ונראה דודאי הוה מצי לשנויי ה"ה אם הוא לפנינו (ל) [דכותבין ורבותא קמ"ל דאפי' אינו לפנינו אפ"ה כותבין לו אלא דעדיפא משני ליה]: **לבר** ממאן דניפוק מזמנא דא. פי' ויכתבו לו מזמן שני אבל שטר דלעיל דקאמר בברייתא (ל) [היינו] דכותבין בשטר מקח וממכר וכותבין בשטר זמן ראשון כדפרישית לעיל:

בעלמא

מסורת הש"ס

א) [לעיל קסח:], ב) לקמן קעא., ג) רש"ל, ד) [ב"ק קיב:], ה) [שם], ו) רש"ל קמא וטורף, ז) רש"א. וגי' רש"ל וקשה לפי פי' זה, ח) רש"ל, ט) רש"א, י) רש"א שטר השני אבל לחזור למוכר, כ) דבודאי אי הוה פריך על רשב"ג דאמר אין כותבין איכא למיפרך הכי אבל כו' כצ"ל רש"ל, ל) רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה (בדף הקודם) אבל וכו' נקנות במסירה כדמפרש לקמן: (ב) בא"ד למוכר כלום דכשיוציא: (ג) בא"ד לפי שאמר דהשטר הראשון שכתבת וחתמת ונתת לי נאבד יטעו בית דין:

רבינו גרשום

הלואה אע"ג דלית ביה אחריות מצי טריף ומש"ה אין כותבין בשטר הלואה כלל: רשב"ג אומר אף שטרי מקח וממכר. אע"ג דלא כתב ביה אחריות אין כותבין משום דאיכא למיחש (א) דהמוכר טריף מעיקרא בהאי שטר דאין בו אחריות אחרי שהחזיר לו את שטרו והדר טריף מלקוחות בשטרא קמא דאית בי' אחריות ויאמר דהך שטר מכירה נתן לו אחרי שמכר לו קרקע אחר שנטרף לו: וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר. זה הטעם אחר דאין חוזרין וכותבין שטר שני אפי' גבי מקח וממכר דקא סבר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו. הכא נמי לגבי מקח וממכר להיכא דכתב ליה המוכר ללוקח ואמר הלוקח אבד שטרי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין משום דאיכא למימר שמא לאחר שמכר לו את הקרקע ועשה לו שטר מכירה חזר בו הלוקח והחזיר למוכר השטר ומיד חזרה לו למוכר הקרקע כדפרישי' לגבי מתנה והאי דקאמר אבד שטרי אין כותבין דדלמא איערומי איערם ואיכא למיחש דלמא אתי למטרף מן המוכר אותו קרקע שהחזיר לו את השטר אע"ג דלא כתבי ביה אחריות מצי טריף ליה בהאי שטרא ממוכר עצמו לא מלקוחות אם מכרה: וחכמים אומרים מתנתו קיימת. אע"ג דהחזיר לו את השטר מכירתו קיימת וליכא למיחש להאי ולהכי כותבין לו ללוקח שטר אחר חוץ מאחריות שבו וכדאמרי' לעיל: אמר מר חוץ מאחריות שבו ומאי טעמא. אין כותבין שטר אחריות דאי כתבי ליה באחריות דלמא מכזב ולא אבד שטר ראשון: אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות באחריות על שדה אחת דדלמא טריף והדר טריף כי האי גוונא דראובן מכר שדה לשמעון שהיתה כבר משועבדת לבעל חוב של ראובן שהלוהו ואזיל בעל חוב של ראובן וטריף שדה מן שמעון שקנאה ואזיל האי שמעון וטריף לקוחות אחריני שקנו מן ראובן אחרי שמכר ראובן לשמעון השדה דהיינו חד טירפא דקא טריף בשטר אחד קמי בית דין ואתו בית דין וקרעו אותו שטר שבא לפניהם כדי שלא יטרוף בו פעם אחרת והדר אזיל שמעון ועביד קנוניא בהדי בעל חוב של ראובן ואמר ליה שוף לי פורתא בהאי ארעא. אמר ליה המתן לי והנח לי לעמוד בשופי באותו קרקע שהיה משועבדת לך שקניתי הניחני לעמוד ביה שנה או שתים

רבינו גרשום (המשך)

הכי גובה ממנו ושמעון אזיל וטריף מלקוחות שקנו אחרי כן אי נמי הכי הוה עובדא דזבין וזבן הכי הוה דכתב ליה בשטרא דאקני ליה ואזיל ראובן וקנה ומכר לשמעון מה ששיעבד לראשון משום דקיימא לן דאיקני קנה ומכר משתעבד ומשום הכי דכתב ליה הכי לבעל חוב לא מצי למימר ליה שמעון לבעל חוב דראובן לאו בעל דברים דידי את. ומקשי' מאי קנוניא מצי למיעבד עם בעל חוב והלא כיון שטרף שמעון בעל חוב דראובן פעם ראשונה קרעו בית דין לשטרא שלא יחזור ויטרוף בו וכיון דקרעי בית דין לשטרא דמלוה מאי מצי טריף בעל חוב זימנא אחריתי דקאמר ליה האי והדר תא טירפן והלא השטר קרוע. וכי תימא דלא קרענוה אלא שובר כתבו למוכר והאמר רב נחמן כל טירפא דלא כתב ביה כו'. שכך הוא הדין כשבא בעל חוב וטריף מן הלוקח שקנה אחר הלואתו שהיו משועבדין לו נכסי חוזר הלוקח אצל המוכר שהוא הלוה ואם אין למוכר לא זוזי ולא מטלטלי ולא מקרקעי לפרוע ללוקח חוזר הלוקח ובא לו לבית דין ומראה להם שטר מכירה שמכר לו אותו פלוני קרקע ובאו בעלי חוב שקדמו לקנייתו וטרפוהו ממנו ובאין בית דין וכותבין לזה לוקח שטר טירפא שילך ויחזור אם קנה שום אדם מן המוכר שלו שום קרקע אחר שמכר לזה שילך ויוציא שטר טירפא ויטרוף אות' קונה וקודם שיכתבו לו בית דין שטר טירפא מקרעין את שטרו כדי שלא יהו ב' שטרות בידו השטר ושטר טירפא וכשמצא מי שקנה אחריו ממנו אם פייסו מוטב בו ואם לאו חוזר לבית דין ואומר להם מצאתי מה שקנה אחרי ולא חשביה לשטר טירפא שכתבתם לי אומר' לו בית דין החזר לנו טירפא ומקרעין אותו וקובעין לאותו קונה זמן שיפייס את זה ומחייבין אותו עד שיפייסוהו ואם לא [הב"ד] כותבין לזה לוקח אדרכתא פסק דין על נכסיו של קונה שחייב לפורעו מה שנטרף אם פייסו הרי מוטב ואם לאו חוזר הלוקח ומביא האדרכתא אצל בית דין ואמר לא השגיח עלי ונוטלין בית דין אדרכתא וקורעין אותה ושולחין אותה אצל בני אדם שבקיאין כמה היתה שוה קרקע שלו שנטרפה ממנו וכותבין לו שטר שומא והולך ונוטל בעל כרחו כפי שומת קרקע שלו אלמא דקרענוה לשטרא מקמי דטריף ובמאי קאמר ליה תא טירפן: לא צריכא דקא אתי. האי מלוה גבי האי לוקח וטריף ליה מיניה מכח אבהתיה. מחמת דאית ליה עדים דהוות של אבותי ואתרמי כה"ג דמכרה לו ללוה ושוב לוה זה מכר אותה שדה לשמעון שהיתה של אביו של מלוה והכי מצי טריף להאי בכל זמן משמעון מכח שהיתה של אבותיו. ומקשינן למה ליה למימר לוקח לבעל חוב שוף לי דאוקים בה והדר תא טירפן ואם איתא דכותבין ב' שטרות למלוה או ללוקח תיפוק ליה דאפי' לא אמר ליה שוף לי

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מא סעיף א:
פו ב ג ד מיי' פכ"ג שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף י וכגי' הרמב"ם:

[illegible]

א) דברי רבינו אינם מובנים בכאן וצ"ע.

אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דדלמא אזיל בעל חוב וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא סוף סוף לקוחות לאו אמרי דארעא הדרי אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי אי נמי ללוקח שלא באחריות אי הכי שטרי הלואה נמי התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפיים אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כתבינן אמר רב נחמן דכתבי הכי א שטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוקח אמר רפרם זאת אומרת א)ב אחריות טעות סופר הוא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי גבי רב אשי אמר ב) אחריות לאו טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו דלא כתיב ביה אחריות ההיא איתתא דיהבה ליה זוזי להדוא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתיא לקמיה דרב נחמן אמר ליה ג) לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ג זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זבנה ניהלה באחריות: רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכ"א ד מתנתו קיימת: מאי טעמא דרשב"ג אמר רב אסי נעשה כאומר לו שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך מתקיף לה רבה אי הכי נגנב או אבד נמי אלא אמר רבה ד) באותיות נקנות במסירה קמיפלגי רשב"ג סבר אותיות נקנות במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה ת"ר ה) הבא לידון בשטר ובחזקה ה נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר בחזקה במאי קמיפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות נקנות במסירה קא מיפלגי

רבן

אמר להו. רב אשי לעולם אימא לך גבי מלוה שאבד שטרו שנכתוב לו שטרא או פרע מקצת חובו דכותבין שובר ללוה ויפרע חובו למלוה והכא גבי מקח וממכר היינו טעמא דאין כותבין שובר למוכר כדי לכתוב שטרא מעליא ללוקח משום דזימנין דאזיל בע"ח דמוכר ל)[שהוא לוקח ראשון שנאבד שטרו] וטורף הקרקע מיניה דלוקח [שני] ותברא אינו ביד הלוקח אלא ביד המוכר ובתוך כך שילך אל המוכר ויראה לו השובר שמיט ואכיל פירי כדמסיק ואזיל וקשה גזל הנאכל אבל גבי שטרי מלוה כותבין שובר דליכא למימר הכי כדמפרש לקמן ואזיל: ומקשינן **סוף סוף לקוחות.** לאו לגבי מוכר אזלי בתמיה לצעוק על שדהו שטרף בע"ח דמוכר ויראה לו השובר ויחזיר לו קרקעו: **א"נ.** זימנין דהוי לוקח שלא באחריות דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה ז) ולא יחוש הלוקח לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד קרקעו שלא כדין: **אי הכי.** דאיכא למיחש להכי והלכך בשטר מקח אין כותבין שובר: **בשטרי הלוואות נמי.** אמאי אמר דכותבין שובר הא איכא למיחש נמי דטריף המלוה לקוחות שלקחו מן הלוה ותברא בידא דלקוחות ליכא אלא ביד הלוה: **ומשני התם.** גבי הלוואות כיון דזוזי מסיק ביה מלוה ללוה לא שבקי ליה לקוחות קרקע שלהם למלוה עד שילכו אצל הלוה לדעת אם פרעוהו זוזי משום דמימר אמרי לקוחות אימור פיוסי פייסיה ולא אתי למישמט ולמיכל פירי אבל הכא גבי מקח וממכר כשיבא לוקח זה לטרוף קרקע מלקוחות שלקחו מן המוכר יניחו לו הלקוחות לטרוף דאמרי לקוחות זה המוכר קרקע חייב לו ללוקח זה תחת שדהו שאבד וכל מאן דמסיק ארעא בחבריה לא מפייס בזוזי עד זמן מרובה כשירצה שלא יוכל להעמיד לו שדה והלכך מניחין לו לטרוף עכשיו ולאחר זמן הדר לגבי מרא דארעא ובתוך כך שמיט ואכיל פירי והלכך אין כותבין: **היכי כתבינן.** האי שטרא להעיד שהשדה קנוי בידו אך שלא יגבה לא ממשעבדי ולא מבני חרי דחיישינן דלמא שטרו הראשון עדיין בידו הוא: **דתיקו ארעא בידיה.** שלא יוכל המוכר לטעון לא מכרתי לך מעולם: **אמר רפרם זאת אומרת.** ממילתיה דרב נחמן שמזקיק לפרש בתוך השטר שאין בו אחריות: **אחריות.** שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות ושגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי ופלוגתא הוא בשנים אוחזין (ב"מ דף יד.) והכי מסקינן התם (טו:) דטעות סופר הוא בין בשטרי מקח בין בשטרי הלואה: **דלא כתב ביה אחריות.** ורב נחמן לא קמתרץ שפיר: **זיל זבניה.** מן המוכר שלא באחריות וכתוב השטר בשמך ואח"כ מכור את הקרקע לאשה באחריות: **מ"ע.** חזרה מתנתו: **אמר רב אסי.** קסבר רבן שמעון בן גמליאל נעשה כאומר כו': **נגנב או שאבד נמי.** נימא דאבד שדהו ובטלה מתנתו: **רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות.** בין דשטרי מקח בין דמתנה נקנות למקבל מתנה וללוקח במסירת השטר כלומר אע"פ שדברים אינם נקנין כיון דכתובין בשטר נקנין עם קבלת הקלף וכיון שהחזיר לו את השטר חזרה מתנתו ופלוגתא היא בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.). ואע"פ שפירש רבינו חננאל דלית הלכתא כרשב"ג דיחיד ורבים הלכה כרבים אפילו הכי הלכתא כרשב"ג דאותיות נקנות במסירה ואף על פי שלא כתב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה דקיימא לן כרבי דס"ל אותיות נקנות במסירה בהמוכר את הספינה (שם דף עו.) דאמרינן התם במסקנא ח) אמר רב פפא הלכתא אותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר וקאי רב אשי התם כוותיה דאמר סברא הוא כו' ולקמן בפירקין (דף קעג.) נמי אמרינן אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה רבא אמר כו' גם שם מוכח דאביי ורבא סברי דאותיות נקנות במסירה וגם שם דחק ר"ח וכתב שאין הלכה כמותו אלא במסירה ובשטר והכל הוא: **ת"ר הבא לידון.** כנגד המערער על שדה שבידו בשטר ובחזקה שטוען קרקע זה קניתי ממך ועדיין השטר בידי וגם יש לי עדים שאכלתי שני חזקה נדון בשטר דברי רבי. לקמן מפרש לה ואזיל ועל מקומה אפרשנה לפי פי' המוראים: **רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה.** לפי פירוש המוראים שלפנינו יש מהם שצריך לפרש לר"ש דקאמר בחזקה ולא בשטר ויש שצריך לפרש אף בחזקה וכל שכן בשטר הלכך מה שכתוב בספרים בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה נראה דלא גרסינן ליה כו': **במאי קמיפלגי.** ומתוך כך נדע פירוש הברייתא: ט) **רבי סבר אותיות נקנות במסירה.** כדקאמר נמי רבי בהדיא בפרק המוכר את הספינה (לעיל דף עו.) שהמוכר שטר חוב לחבירו כיון שמסר לו את השטר בידו קנה החוב ונשתעבד לו לוה לזה הקונה כמו שהיה משועבד למלוה כל זמן שלא חזר ומחלו כדאמר שמואל י)(במסכת גיטין) (דף יג) וה"ק הבא לידון בשטר ובחזקה וטוען ראובן כנגד המערער שדה זו שלי היא שהרי שמעון שקנאו מלוי מסר כ) לו שטר מכירה הכתוב בשמו וקניתי השדה במסירת השטר כאילו נכתב בשמי וגם החזקתי בשדה שלש שנים נידון בשטר דברי רבי ועל ידי השטר שמסר לו הלוקח קנוי לו השדה דאותיות נקנות במסירה ולא צריך תו עדי חזקה:

רבן

בעלמא כותבין שובר כו'. וא"ת כיון דמסיק דבשטרי הלואה אימור פייסיה בעל הבית בזוזי וילכו הלקוחות אצל המוכר א א"כ מאי למידק מהכא דאין כותבין שובר דאי כותבין אם כן אמאי ו)[אין כותבין שני] שטרי הלואה ולכתוב שובר לאידך כדפריך הכא גבי מקח ואומר ר"י דבשטרי הלואה לא מצינן למכתב שובר משום שאם כן יפסיד כל הלוואותיו שיעשה מכאן ואילך שלא יהא זכור מן השובר ואיכא נעילת דלת בפני לוין אבל בשטרי מקח וממכר אם יפסיד יפסיד ואין לנו להפסיד לזה משום חששא שמא יפסיד מ)[האחר לאחר זמן] ותימה נ)[דסוף סוף] למ"ד כותבין שובר ס)[מאי שנא הלואה] ליכתוב בר מזמנא דא ולהלן ושמא אנו גוזרין: **דמאן** דמסיק ארעא בזוזי לא מיפיים. ותימה לר"י אם יכול המוכר לדחותו בזוזי למה יניחו קרקעם אפילו היו יודעין שלא פרע לו השטר עדיין ע)[אלא שיכולין] לומר שיתן או קרקע או מעות ואם אין לו אז יחזור עליהם וקצת רפיא אם יכול לדחותו בזוזי אם לאו ונראה דמאי לסלוקי בזוזי: **בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה.** פי' בקונט' דלא גרסינן ליה ומיהו היינו יכולין לקיימו והוי אליבא (א) דמסקינן לקמן דמוקי לקמן פלוגתייהו בצריך לברר ואפי' לא גרס הכא לא היה צריך למחקו בסנהדרין (דף כג: ושם) דקאמר והוינן בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה (ב) וקי"ל דבצריך לברר קא מיפלגי דאפי' ליתיה הכא מצינן למימר התם הוינן בה כדאשכחן בד' אחין (יבמות דף לא.) דקאמר גמרא על ספק קרוב כו' ואמרי' למאי הלכתא דאי כהן אסירא ליה ואי ערוה היא נרתה בעיא חליצה ב ואף על גב דליתיה בהזורק (גיטין דף עח.) על ההיא משנה פ) ג: צ) **ורבן** שמעון בן גמליאל סבר לה כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי. יש מקשים דפ"ק דגיטין (דף יא. ושם) תניא א"ר אלעזר בר' יוסי לא נחלקו על שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים דאע"פ דחותמיהם עובדי כוכבים כשרים לא נחלקו אלא כו' דרשב"ג אומר אף הן כשרין אלמא ס"ל עדי מסירה כרתי ואור"י דס"ל כר' אלעזר בגיטין ולא בשטרות ד כי הנהו אמוראי דהמגרש בגיטין (דף פו: ושם) ק)(ודוחק הוא דהא אף אלו קאמר דמשמע דבשאר שטרות נמי ס"ל הכי) וצריך לומר דאליבא דרבנן דפליגי עליה קאמר להו דאף אותם היה להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי:

אלא

עין משפט נר מצוה

פז א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' רלט סעיף א:

פח ב מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבדה הל' א ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין פב ולד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסימן רכה סעיף א וסי' קיא סעיף א:

פט ג מיי' פ"א מהל' שלוחין ושותפין הל' ג ועי' בהשגות ובכ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף ו:

צ ד טוש"ע ח"מ סי' רמה סעיף ט:

צא ה מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' א סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ד:

רבינו גרשום

ולא מצי לוקח למטרף עוד אפי' אי כתבי ליה אחריות: אמר להו רב אשי מהא לא תפשוט דאין כותבין שובר אלא בעלמא גבי הלואה כותבין שובר והכא היינו טעמא דלא כתבי למוכר כל שטרי כו' דאי כתבי ליה להאי לוקח האי שטר שני באחריות כי טריף יתיה בעל חוב דראובן אזיל איהו וטריף לקוחות דבתריה בהאי שטר דכתב בו אחריות והדר קאמר ליה לבעל חוב שוף לי פורתא והדר טירפן ואזיל איהו וטריף לקוחות אחריני בשטרא קמא ואע"ג דכתבינן ליה למוכר שובר כל שטרי דיפקון כו' מ"מ ההוא שובר גבי לקוחות ליכא אלא גבי מוכר איתיה להכי מצי טריף ללקוחות. ומקשינן אע"ג דליתא לשובר גבי לקוחות סוף סוף כי טריף האי ללקוחות לאו לגבי מריה דארעא דזבן להו הדרי בשביל זה שטרפן ומראה להן השובר דשלא כדין טרפן: אין ודאי כיון דאיכא שובר גבי מוכר יחזיר הקרקע למריה בעל כרחו אבל איכא למיחש דאדהכי והכי דהדרי לקוחות למריה ארעא בין כך ובין כך שמיט האי פירי דההוא קרקע דטריף ואכיל להו וקשה גזל הנאכל להחזיר אי נמי דהני לקוחות שניים שטריף מינייהו שלא באחריות קנו דלא מצי הדרי למריה דארעא והוו אבדון שלא כדין הלכך לא כתבי אחריות בשטר שני דלוקח דאע"ג דכתב שובר למוכר דנפיק מיניה חורבה כדאמרן דשמיט פירי או ללוקח שלא באחריות אבל בעלמא בשטרי הלואה כותבין שובר. ומקשי' אי הכי כדאוקמת דכיון דליתיה שובר הלואה נמי אמאי כותבין שובר וניחוש נמי דאי שבקינן לשטר גבי מלוה טריף ביה לקוחות ושמיט ואכיל פירי או טריף לקוחות שלא באחריות ליכא למיחש להכי דהתם גבי מלוה דזוזי מסיק ביה בלוה אמרי הני לבעל חוב כדבעי למטרפינהו ליה זוזי חייב לך ולא קרקע שמא כבר פייסך בלא חוב שלך בזוזי וכתבת לו שובר ושדר שטר חוב זה פסול הוא ואזלי ובדקי במילתא. אבל בהכא בשביל ארעא ממכר דלוקח בשביל ארעא מסיק ויהבו זוזי למוכר וממכר לא שייך לעצמו קרקע מידע ידעי נמי דמי שקונה קרקע לא מיפייס בזוזי ולא פייסו מוכר בזוזי ולא אתו למיבדק מן מוכר ואבדין קרקע שלהם שלא כדין הילכך לא כתבינן להו אחריות בהאי שטר שני דתוקי ארעא בידיה דלוקח כדי שלא יהא מוכר יכול למימר לו לא מכרתיה לך מעולם: זאת אומרת. מדכתבינן הכי שטרא דנן כו' שמעי' מיניה דאחריות טעות סופר הוא. שאם בא לפנינו שטר שאין כתוב בו אחריות אפי' הכי גבו ממשעבדי דאמרי' סופר שכח ולא כתבו מהכא דייקינן הכי טעמא דכתב ליה הכי שטרא דנן כו' הא לא כתב ליה הכי אע"ג דלית ביה אחריות גבי דאמרינן סופר טעה שהיה לו לכותבו ואע"פ שלא כתב דיינינן ליה כמו שיש בו אחריות: רב אשי אמר. לעולם אחריות לא אמרינן טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו לא דכתבי ליה שטרא דנן אלא דלא כתבי ביה אחריות ממש ולא מצי גבי ביה: זיל זבנה מיניה שלא באחריות. כמו שהתניתה עם המוכר. והדר זבנה ניהלה את באחריות דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי: מאי טעמא דרשב"ג כו': אי הכי נגנב או שאבד השטר. דאינו בידו ה"נ דחזרה מתנתו: רבנן דאמרי דמתנתו קיימת דלא חזרה קסברי אין אותיות נקנות במסירה שיחזור לו המתנה כלומר השטר אינו נקנה במסירה דלא דמי כמו שמסר להחזיר לו קרקע גופה אלא כל זמן שלא מסר והחזיר לו הקרקע לא חזרה מתנתו: ר"ש בן גמליאל סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר והחזיר לו השטר חזרה הקרקע לבעליו דשטר אפסרה דארעא הוא: הבא לידון בשטר ובחזקה. שאם אמר לו אחד לפני ב"ד מה אתה עושה בתוך שלי והוא דן עמו ואמר לו אתה מכרתה לי ויש לי שטר ועמדתי בה שני חזקה: נידון בשטר. שצריך

מסורת הש"ס

א) [ב"מ יד. וש"נ], ב) [כתובות נא. ב"ק צה.], ג) קדושין מב: וש"נ], ד) לעיל עו. וש"נ, ה) סנהדרין כג., ו) רש"ל, ז) [ב"מ יד.], ח) [דף עז. ושם איתא אמר אמימר], ט) [שייך לעמ' הבא], י) [נ"ל לעיל קמז:], כ) בס"א: לי, ל) רש"א, מ) רש"א. וגי' רש"ל פעם אחרת, נ) רש"ל, ס) רש"ל, ע) גי' רש"ל ורש"א, פ) [עי' בתוס' יבמות לא. ד"ה למאי הלכתא הניחו זה בתימה], צ) [זה שייך לדף קע.], ק) רש"ל. ורש"א מ"ז,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בחזקה וכו' והוי אליבא דמסקנא דמוקי לקמן פלוגתייהו וכו' ואפי' לא גרסינן ליה הכא לא: (ב) בא"ד אף בחזקה כיון דקיימא לן הכא דבצריך לברר:

מוסף רש"י

אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוהו זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסים והסופר טעה (כתובות קד:) **דלא שדי איניש זוזי בכדי** (ב"מ יד.) **שטר שלא נכתב בו** אחריות לאו מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והרי הוא כמו שנכתב וטורף מן המשועבדים (כתובות נא.). **אחריות לאו טעות סופר הוא.** ואינו גובה מנכסים משועבדים ולא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי לוה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות, אלא דוקא אזלינן בתר שטר (ב"ק צה.). **אותיות נקנות במסירה.** המוכר שטר חוב לחבירו קנה החוב במסירת אותיות (סנהדרין לא.) אינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוא מוכר לו, אלא משמסר לו שטר שיש לו על אחרים לזכות בו, נתחייב הלוה לפורעם לזה (קדושין מז:) דאותיות כגון שטר נקנין במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו (יבמות קטז.) ולא צריך למכתב קני לך וכל שעבודיה ולא שום שטר (לעיל עז.) אבל משיכה אינה אלא בדבר שגופו ממון, דמכי משך ליה זכה ביה, והכא נמי לגבי לגור ע"פ שלוחיתו תיהני ליה משיכה כשאר מטלטלין, אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח (לעיל עו.). **הבא לידון בשטר ובחזקה.** מחזיק בקרקע ואמר לו חבירו מה לך בכאן וא"ל אתה מכרתיה לי ואכלתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר. על כרחו צריך להביא השטר ויברר דבריו ואם לא מצא שטר יפסיד, דלא מהניא ליה חזקה, ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימא, כדאמרי רבנן עד תלת שנין מזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר, האי כיון דאמר ישנו בידי צריך לברר (סנהדרין כג:).

מוסף תוספות

א. ואע"פ שרואים הטירפא בידו מב"ד אומרים שמא לוה מעות אחר מכאן ופרע אותו כדי להעמיד המקח בידנו. שיטה מקובלת בשם הראב"ד. ועיין רמב"ן ורשב"א דסברי דהמלוה יכול לטרוף מלקוחות אף אם אין בידו טירפא מב"ד, וכן גם בנידון דידן ליכא למימר דיש בידו טירפא מב"ד דאיך יעשו לו ב"ד טירפא באופן דיש להלוה שובר.
ב. שמא זקוקה היא, ולא מתייבמות שמא אינה זקוקה ונמצא נושא אשת אח שלא במקום מצוה. רש"י גיטין פו:
ג. דמשנה זו בגיטין בהזורק ולא מסיק התם בגמ' למאי הלכתא. יבמות לא. תוד"ה למאי.
ד. דכתיב בהן וכתוב בספר וחתום בירמיה (לב). רש"י גיטין פו: אלא משום דלאו מסקנא הוא לא חשו בגמ' לפרושה טפי. רמב"ן.

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה ורבי סבר אותיות נקנות במסירה אמר ליה אביי א"כ פלוגתא לדמר אמר ליה ותפלוג (א) אמר ליה הכי קאמינא לך מתניתא לא מיתרצא אלא כדמתרצא מר ואם כן קשיא דרבן שמעון בן גמליאל אדרשב"ג אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול ובפלוגתא דר' מאיר ור' אלעזר קא מיפלגי רבי סבר לה כרבי אלעזר דאמר (א) א) עדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה ב) כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי והא ג) אמר רבי אבא ב) מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול אלא אמר רבי אבינא הכל מודים שאם כתוב בו ד) הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מזוייפת שהוא פסול כדרבי אבא לא נחלקו אלא בשטר שאין עליו עדים כלל דרבי סבר לה כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי ואיבעית אימא במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו קא מיפלגי דרבי סבר ה) מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ורבן שמעון בן גמליאל סבר צריך לקיימו והא איפכא שמעינן להו דתניא ו) שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך ג) יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו והוינן בה ולית ליה לרבי הא דתנן ז) ד) שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו ואמר רבא אמר רב נחמן במקויים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו כי פליגי בשאינו מקויים רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ה) ואי מקיים ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא ורבן שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ויחלוקו איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך אלא הכא בלברר קמיפלגי כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אמר ליה רבי יצחק יבואו פלוני ופלוני ויעידו אמר ליה אי לא אתו לא מהימנינא והא קיימא לן ח) ו) המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים אמר ליה אנא בההיא כשמעתא דמר סבירא לי דאמר רבי אבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב ז) האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו ט)[א"ל] והא אמר רב גידל אמר רב י) הלכה כדברי רבן שמעון בן גמליאל ואף רבי לא

אמר

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה. והלכך צריך עדי חזקה דכיון דא"ל אידך לך חזק וקני ויש לו עדים שהחזיק בה קנה דקרקע נקנית בכסף או בשטר מכירה ומתנה או בחזקה [קדושין כו.] והכי קאמר רשב"ג נדון בחזקה ולא בשטר: **א"ל אביי.** לרב דימי: **א"כ פלוגתא.** דצריך לדמר שאמר רבה למעלה [קסט:] לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה ואתה אומר לרבן שמעון אין אותיות נקנות במסירה: **א"ל.** רב דימי לאביי ותפלוג כלומר איני חושש: **א"ל א"כ קשיא דר"ש בן גמליאל כו'.** דהא על כרחך הוזקקנו לפרש הברייתא דלעיל כדמר: **אלא אמר אביי.** מאי (י) שטר דפליגי ביה רבי ורבן שמעון (ב) לאו בשטר הכתוב בשם אחר ומסרו לזה פליגי דהא בין לרבי בין לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה כדאמרי' לרבי בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.) ולרבן שמעון לעיל בשמעתין כדמר אלא בשטר מכירה שכתב בו מוכר ללוקח זה כדין קרקע הנקנית בשטר פליגי וכגון שנמצא אחד מהעדים קרוב כו': **רבי סבר כרבי אלעזר.** דאמר בגיטין בפרק המגרש (דף פו.) אין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם דעדי מסירה גורמין לכריתות גט ונמצא גט כשר בכתיבה בלא עדים אלא שיהא מוסרו לאשתו להתגרש בפני עדים דהא כתיב (ל) וכתב לה בכתיבה לחוד בלא חתימה איירי ומיהו עדים בעינן שיראו שנתגרשה וה"נ כאילו אין עדים בשטר דמי הלכך נדון בשטר בלא עדי חזקה אלא שיביא עדים שנכתב ונמסר לו בפניהם שהשדה נקנה לו בשטר אע"פ שאין בו עדים: **ורבן שמעון בן גמליאל.** אומר בחזקה הוא קונה אי א"ל לך חזק וקני שהשטר בלא עדים אינו קונה כר"מ (מ) דעדי חתימה עיקר דהאי דכתיב וכתב אחתימת עדים קפיד קרא: **מודה ר' אלעזר כו'.** דדוקא גט שאין בו עדים כשר דאעדי מסירה קפיד רחמנא ומיהו אם חתמו שקר או עדים פסולים בתוך הגט הרי הוא פסול: **אלא אמר רבינא הכל מודים.** רבי ורשב"ג מודים שאם מזוייף מתוכו שהוא פסול כדר' אבא דמודה ר' אלעזר כו': **ואיבעית אימא במודה.** מערער שכתבו לשטר שביד זה פליגי וקאמר מערער לא (נ) מכרתיו לך וממני נפל השטר ומצאתו: **אין צריך לקיימו.** דלא דמי לשאר דיניס שהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאפילו אם היה זה מערער ואומר לא כתבתיו לא היה לנו לחשוד את זה הלוקח בכך שלא נחשדו ישראל לעשות שטרות מזוייפים אלא שהחמירו חכמים להצטרך קיום היכא דמערערי עליה הלכך כי אמר כתבתיו נהמניה למי שהשטר בידו: **צריך לקיימו.** והכי קאמר רבן שמעון נדון בחזקה ולא בשטר שהשטר אינו מועיל לו כל זמן שלא נתקיים ע"י אחרים אע"פ שזה המערער מודה שכתבו דאיהו אמר כתבתי וקאמר נמי לא מסרתיו לו: **והא איפכא שמעינן להו.** בפרק שנים אוחזין [ב"מ ז.] דתניא שנים אדוקים בשטר כו': **יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי.** וגובה ליה מלוה כוליה וכדמפרשינן טעמא לקמן: **והוינן בה.** הכי קאמרינן בפ' שנים אוחזין [שם] אמר מר יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי וגובה לו מלוה כוליה בתמיה ולית ליה לרבי כו' יחלוקו וה"נ יגבה חצי חוב הכתוב בשטר ולא יותר: **א"ר נחמן במקויים.** בהנפק כולי עלמא לא פליגי דפלגי בין שניהם כדין משנתנו דשנים אוחזין: **אי מקיים ליה פליג.** כלומר אז יש ממש בדבריו ויגבה (ג) מהם חצי חוב שבשטר ואידך פלגא יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר: **אלא הכא בלברר קא מיפלגי.** אדם שטוען למערער שני מיני חזקות יש לי אחת שיש בידי עדיין שטר מכירה שעשית לי על זה השדה ועוד שיש לי עדי חזקת שלש שנים וקאמר רבי נדון בשטר שצריך לברר ולאמת את דבריו ולהביא את השטר כמו שטען ועדי חזקה בלא שטר לא יועיל לו כאן מאחר שזה עומד ומערער לא מסרתי לך שטר מעולם ולא מכרתי לך ושלא כדין החזקת והלה טוען שטר יש עדיין בידי ואילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה כדאמר בחזקת הבתים (לעיל כט.) דעד תלת שנין מזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר ורבן שמעון סבר נדון אף בחזקה לבדה כאילו בא לידון בחזקה לבדה בלא שטר וכל שכן שאם הביא שטר מכירה לא בעי תו עדי חזקה דאין אדם צריך לברר ריבוי טענות שטוען שאין צריכים לו וכי היכי דאילו טען מעיקרא אבד שטרי ויש לי חזקה שלש שנים די לו בכך כי טען נמי יש לי שטר עם החזקה די לו בחזקה בלא שטר: **תבעיה לדינא.** ר' חייא לרבי אבא: **אטו לא מהימנינא.** לומר פרעתי אפי' בלא עדים: **והא קיי"ל.** בפרק שבועת הדיינין (ס): **כשמעתך.** דאמרת משמיה דרב צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו. ומיהו אי אתו הני סהדי ואמרי לא היו דברים מעולם הא אמר רבא בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מא:) כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש וכו' והלכתא כרבא ונשבע הלוה שפרעו ופטור: **א"ל.** ר' אבא: **והאמר רב גידל אמר רב הלכה כרשב"ג.** שאמר נדון אף בחזקה לבדה דכיון דלא היה צריך לטעון שטר יש בידי מאחר שאכלה שני חזקה אין צריך לברר את דבריו שהרבה לטעון מה שאין צריך ואנא נמי כיון דבלא עדים מהימנא איני צריך לברר ולהביא עדים שאמרתי: **ואף רבי לא אמר אלא לברר.** כלומר מן הדין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאף רבי לא נחלק אלא משום דסבירא ליה דצריך לברר את דבריו אחרי שטען יש לי שטר ורבי מודה שאם לא טען לא היה צריך אלא חזקה לבדה וכיון דלא הויא פלוגתייהו אלא כדי לברר נראין דברי רבן שמעון בן גמליאל שאין לו להפסיד בשביל שפת יתר:

אמר

מסורת הש"ס

א) [גיטין ט: וש"נ], ב) שם ט: וש"נ, ג) שם ט:, ד) בכל הכ"י ליתא לתיבת בו. דק"ס, ה) לעיל קנד. ב"מ דף ז: עב: כתובות דף יט. [שבת עח:], ו) ב"מ ז., ז) שם ב., ח) שבועות מא. [כתובות יח.], ט) ע' קדושין מג:, י) נ"י הלכה כרבי ואף רבי, כ) שם כג. לא: גיטין, ל) [דברים כד], מ) [ע"ל מכרתיו], נ) [צ"ל מכרתיו], ס) [שבועות מא.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותפלוג (אמר ליה הכי קאמינא כו' קשיא) תא"מ ונ"ב א"ג רשב"ג א"ל א"כ קשיא א"כ רשב"ם א"ל א"כ אלא וכו' ורבן שמעון ב"ג אלא לו לרשב"ג אותיות כו' שכתב מוכר כל"ל ותיבת בו נמחק: (ב) ד"ה אי מקיים כו' ויגבה ממנו חצי חוב:

מוסף רש"י

עדי מסירה כרתי. דאמר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא ימותו עדי מסירה או ילכו למדינת הים, שלא תהא עדות מסירה עיקר (כתובות צד:). ואין צריך לחתום בגט, וכי כתיב וכתב דקרא קאי ולא אחתימת עדים (גיטין ט: וכעי"ז שם כא:) (קידושין מח.). עדי חתימה כרתי. דכי כתיב וכתב דקרא חתימת עדים עיקר (שם כא:). במזויף מתוכו. שאחד מן העדים קרוב או פסול (שם ד:). דלא"ש דאמר ר"א גט שאין עליו עדים כשר, דוקא שאין עליו עדים אבל יש עליו עדים פסולין מודה מדרבנן, דילמא קאתי למימסריה ומסתמך עלייהו (שם י:). מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. לוה שמודה בשטר שכתבו ועל פיו נחתמו אין צריך לקיימו, אין העדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתי, ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, הואיל ולא אמר דבר שאינו מועיל לו והוא מודה בשטר (כתובות יט.). מאחר שהלוה מודה שהשטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזור אחר העדים החתומים בו לקיימו (ב"מ עב:). כיון שמודה בשטר שכתבו וגובה מעותיו כל זמן שמוציאו (שבת עח:). צריך לקיימו. אע"פ שהלוה מודה ליה שכתבו ולוה ממנו מעות, צריך המלוה לקיימו בחותמיו, ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתיך, דכל זמן שאינו מקוים מאן מחזיק ליה לשטרא לוה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע, אבל משהשטר מוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי (ב"מ ז. ובכעי"ז שבת עח.). שנים אדוקין בשטר. המלוה והלוה (ב"מ ז:). שלך הוא ופרעתיו לך. והחזרת לי וממני נפל (שם). יתקיים השטר בחותמיו. קס"ד דה"ק אם השטר כשר שיקיימוהו חותמיו לומר כתב ידינו הוא, הרי הוא בחזקתו: וגבי ליה מלוה כוליה. בתמיה (שם). במקוים. שכתוב בו הנפק שילא כבר בב"ד והעידו עדים על חתימת ידן וכותבין הדיינין בו שטרא דנן נפק קדמנא ואסהידו פלוני ופלוני על חתימת ידייהו ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי (שם). דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו. דכי אמרינן דיתקיים השטר בחותמיו לא למגבי מלוה כולו קאמר אלא למגבי פלגא, ופלוגתייהו כשאינו מקוים, רבי סבר אע"פ שמודה לוה שכתב שטר זה ולוה לו מעות, צריך המלוה לקיימו בחותמיו, ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתיך, דכל זמן שאינו מקוים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע, אבל משהשטר מוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי, הלכך זה שניהם מוחזקים אי מקיים ליה מלוה בעדות ומשוי ליה שטר מעליא אין הלוה נאמן באמירתו אלא על ידי חזקה זו שהוא אדוק בו והרי הוא כשאר מציאה ופליג (שם). **ואי לא חספא בעלמא הוא.** שאפילו כולו ביד המלוה נאמן הלוה לומר פרעתי (שם).

עין משפט נר מצוה

צב א מיי' פ"א מהל' גירושין הל' יו ופ"ד הל' ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' א:
הל' ב סמג עשין נ טוש"ע ח"מ סי' נא סעיף ז וטוש"ע אה"ע סי' קל סעי' ו וסי' קלג סעיף א:
צג ב מיי' שם פ"ב הל' יו וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' נא סעיף ג סעיף ז וטוש"ע אה"ע סי' קל סעיף יו:
צד ג מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף טו:
צה ד מיי' פ"ט מהל' טוען ונטען הל' ז סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קלח סעיף א:
צו ה מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף טו:
צז ו מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ע סעיף א:
צח ז מיי' פ"ח מהל' טוען ונטען הל' ט ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' ע סעיף ג:

רבינו גרשום

להראות השטר ואם לא הראה השטר אלא עדי חזקה חיישינן דשמא החזיר לו השטר וחזרה מכירתו: אימא אף בחזקה. כלומר דשטר הוי עיקר ואם אין לו שטר אלא חזקה מועיל לו: רבי סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר לו הלה את השטר קנה להכי אמר נידון בשטר דהיינו עיקר קניה: ורשב"ג סבר אין אותיות נקנות במסירה. אא"כ החזיק נמי הקרקע להכי אמר אף בחזקה: ואמר לי' אביי. לרב דימי את מוקים פלוגתייהו איפוך במאי דאוקי רבה. לרבה קרי אביי מר. א"כ פליג אדמר: אמר ליה ותפלוג. ומה בכך אנא אמינא טעמא דידי והוא אמר טעמא דידיה: אמר ליה אביי אם כן קשיא דרשב"ג אדרשב"ג. דהכא אמר איפכא כדאמר לעיל לטעמא דרב דימי: אלא אמר אביי. לא קשיא הכא אמאי רשב"ג אין אותיות נקנות במסירה כגון שנמצא אחד מן העדים שבשטר קרוב או פסול. ורבי דאמר נידון בשטר סבר לה כר' אלעזר דאמר לענין גט עדי מסירה כרתי. כלומר אותן שמוסר לה הגט בפניהם היינו עיקר כריתות והה"נ קא סבר דאע"ג דעדי השטר אחד קרוב או פסול נידון בשטר בעדי מסירה שאם יש לו עדים שמסר לו את השטר שכתב לו מכירה בפניהם מועיל לו השטר: ורשב"ג סבר כר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי. היינו עיקר כריתות הלכך קסבר כיון דעדי חתימה דהאי שטר פסול נידון בחזקה ולא בשטר: והאמר רבא. התם במס' גיטין מודה ר' אלעזר בגט מזוייף מתוכו. שאחד מן העדים קרוב או פסול דפסול הגט ולא מועיל עדי מסירה. ועל מה נחלקו כגון על אותן ג' גיטין כגון כתב הגט ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש זמן ואין בו אלא עד אחד לא תינשא ואם נשאת הולד כשר דההוא לאו מזוייף מתוכו וכי האי גוונא נמי בשטרי מקח במזויף מתוכו בקרוב או פסול לא פליגי. אלא בדר' אבינא פליגי דאמר ר' אבינא הכל מודים. ר' ורשב"ג שאם אמרו בית דין או כתבו הוזקקנו לעדות של עדות ונמצאת עדותן מזוייפת ונמצא אחד קרוב או פסול היינו מזוייף מתוכה ואם בא לידון באותו שטר אין מועיל לו כלום עדי מסירה ועל מה נחלקו בשאין עליו עדים כלל דההוא לא הוי מזוייף מתוכו רשב"ג סבר עדי חתימה כרתי וכיון דאין עליו עדים ידון בחזקה בלבד: ואיבעית אימא במודה בשטר כו' רבי סבר. כיון שמודה זה התובע בשטר שהוא כתבו לו אין צריכין לקיימו לא בחותמיו ולא להביא עדי חזקה. ורשב"ג סבר אע"פ שמודה שכתבו לו צריך לזה לקיימו להביא עדי חזקה ואם לא יכול לומר לו זה שמודה בשטר שטר אמנה הוא או שטר פסול. הלכך קאמר רבן שמעון בן גמליאל נידון בחזקה ולא בשטר: ולוה אמר שלך הוא. ברור ששלך היה שכתבתי לך ופרעתי לך והחזרת לי ונפל ממני: יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי. כלומר יביא עדים שמכירין חתימת ידי עדים וכשר וגובה הכל להכי צריך לקיימו לדברי רבי לפי שהורע כחו שנפל: רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו. הואיל דשניהן אדוקין בו האי ממון המוטל בספק ויחלוקו יפרע לו הלוה החצי בלבד: והוינן בה לרבי אמאי לא יהא דין השטר זה כדין שנים שאדוקין בטלית שלדברי הכל יחלוקו: אלא במקויים השטר כולי עלמא לא פליגי דגובה המלוה פלגא דהיינו כ"א ישבע שאין לו פחות מחציה ויחלוקו: רבי סבר אע"פ שמודה הלוה בשטר שכתבו צריך למלוה לקיימו ואי מקיים ליה גבי פלגא כדין הטלית ואי לא מקיים ליה חספא בעלמא הוא הואיל ואינו יוצא כולו מתחת ידו. ורשב"ג סבר הואיל דאדוק בחצי יחלוקו: אלמא דאיפכא שמעינן להו: אלא הכא בלברר קמיפלגי. קס"ד השתא דתרווייהו סברי דחזקה עיקר והאי דקאמר נידון בשטר לא משום דצריך אלא קסבר הואיל וטען לפני בית דין דיש לו שני כחות חזקה ושטר צריך לברר דבריו שיש לו שטר להכי קאמר נידון בשטר. ורשב"ג סבר אין צריך לברר אלא בחזקה בלבד: מאי לברר. כי הא דרב יצחק בריה דרב יוסף הוה מסיק זוזי כו': אמר ליה. ר' אבא לר' יצחק נפחא: והא אמר רב גידל אמר רב